

LJUDMILA ULITSKAJA

VÕÖRAD LAPSED

Vene keelest tõlkinud Ilona Martson

Originaali tiitlid:

Людмила Улицкая
«Девочки. Рассказы»
Астрель, 2013

Людмила Улицкая
«Детство 49. Рассказы»
Эксмо, 2007

Tekst © Ludmila Ulitskaja, kõik õigused kaitstud.
Avaldatud koostöös agentuuriga ELKOST Intl. Literary Agency

Eestikeelne tõlge © Ilona Martson, 2021
Toimetanud Ene Poll
Kujundanud Villu Koskaru

ISBN 978-9916-17-012-0

Trükitud OÜ Greif trükikojas
www.tnp.ee

I OSA
LAPSEPÕLV 49

KAPSASTE IME

7

Kaks väikest tüdrukut, linnasaapad jalas ja maanaise paksud rätikud ümber seotud, liikusid rohelise laudadest putka poole, mille ette oli juba üles rivistunud tumetusane saba. Oodati kapsakoormaga autot.

Oli kätte jõudnud hiline, kuid hämar ja sünkjas novembrihommik, ja selles sünguses rõõmustasid silma üksnes rasked, niiskusest tumepunaseks tõmbunud lipud, mida pühade järel polnud kokku korjatud.

Tüdrukutest vanem, kuueaastane Dusja, mudis taskus võidunud kümnekat. Selle kümneka oli Dusjale andnud Ipatjeva-eit, kelle pool tüdrukud ligi aasta aega elanud olid. Nooremale, Olgale, oli ta pihku toppinud koti – kapsa tarvis.

„Võtke, nagu kanda jaksate,” käskis ta, „ja kilo jagu porknaid ka.”

Oli paras aeg kapsaid hapendada. Ipatjeval oli raske tassida, jaladki liikusid vaevu. Pealegi oli ta selle aja sees, mil tüdrukud tema juures elasid, juba ära harjunud, et need teevad ise ära pea-aegu kogu majapidamistöo – kergelt ja ilma sunnita.

Emaelevandiks hüütud Ipatjeva-eidele olid tüdrukud toodud neljakümne viienda aasta tuisusel õhtul, vastu ööd. Nad olid tema hiljuti surnud õe lapselapsed ja orvud: isa hukkus rindel, ema aga suri

aasta pärast. Ja naabrinaine tõi nad Emaelevandile – lähemaid sugulasi polnud. Ipatjeva jättis lapsed enda juurde, ehkki erilise rõõmuta. Pomises hommikul putru soojendades: toodi jah, mulle koormaks ...

Tüdrukud surusid ennast ehmunult teineteise vastu ja piidlesid Ipatjevat altkulmu ühtemoodi ümarate silmadega.

Esimese nädala olid tüdrukud vait. Paistis, et nad ei rääkinud isegi omavahel, ainult sahistasid pead sügades. Eit oli samuti vait, ei pärinud midagi ning aina mõlgutas tähtsat mõtet: kas jätta nad endale või anda ära lastekodusse.

Laupäeval võttis ta kausi, puhta aluspesu ja tüdrukud, kelle juuksed olid eelnevalt petrooleumiga sisse määritud, ning viis nad Seleznjovka sauna. Pärast sauna pani Ipatjeva nad esimest korda oma voodisse magama. Enne seda olid nad maganud nurgas madratsil. Tüdrukud uinusid ruttu, aga Ipatjeva istus veel kaua oma sõbranna Krotova seltsis. Tee ära joonud, ütles ta:

„Jumal nendega, las elavad pealegi. Vahest ei olnud niisama, et nad vanuigi mulle määrati.”

Aga tüdrukud, justkui aimates, et nende elu on ära otsustatud, hakkasid rääkima, algul omavahel, seejärel ka eidega, keda nad hüüdsid Tanja-memmeks. Nad kodunesid, harjusid uue elamise ja Emaelevandiga, võõristasid üksnes linnalapsi: nende mängud olid arusaamatud, põnevam oli istuda toas, õmblusmasina ligi, kuulata selle ebaühtlast lõginat ning põrandale varisenud riideribad üles korjata: Ipatjeva võttis vastu tellimusi – kui veab, siis uuest kangast, kuid ikka rohkem mõnel riie ümber pöörata, mõnel parandada ...

Nüüd läksid tüdrukud kapsast tooma ja Dusja rehkendas mõttes, kuhu nad selle panevad: tünni majapidamises polnud. Dusja auklikus taskus lebas lisaks kümnekale veel ajakirjast välja lõigatud hambulise jaapanlase pilt, kes kõvera noaga maakaarti ründab.

Pühkinud õe nina ära, torkas Dusja külmunud sõrmed taskusse ja kompas seal torru keeratud kümnekat.

„Suur laps, aga nina pühitud ei saa,” torises ta täpselt nii, nagu seda tegi Ipatjeva ja surus taas käe taskusse. Tema külmunud sõrmed ei tundnud kümnerublalist ära ja rullisid mugavamini torru kollase jaapanlase. Kortsunud kümnerublaline libises solvunult taskuauku ja hõljus koos külmunud pruunide lehtedega tänavasilutise kohal minema.

Õed sättisid ennast lühikese järjekorra lõppu. Naised teadsid rääkida, et kapsast vist ei toodagi, sellepärast jäid sappa vaid kõige meelegendamad. Kõik teised seisis minutit kümme ja tegid siis minekut, lubades tagasi tulla. Tüdrukud surusid ennast tihedalt teineteise vastu, tammusid külmetavatel jalgadel – saapad olid pruugitud, ära trööbatud, ei hoidnud sooja.

„Oleks pidanud vildid panema,” arvas Dusja.

„Viltidel magab kass,” vastas Olga. Ja nad jäid vait, olles jutud ära rääkinud.

Umbes neljakümne minuti pärast saabus kapsakoormaga auto. Kaupa laaditi kaua, ja tüdrukud ootasid kannatlikult, millal müüma hakatakse. Neile ei tulnud pähegi ilma kapsata ära minna.

Lõpuks oli koorem maas. Avanes roheline luugike, müüja asus müüma. Järjekord paisus jalamaid. Kõik jooksid kohale – nii need, kes olid koha ära võtnud kui ka need, kes seda teinud polnud. Tüdrukuid trügiti aina kaugemale ja kaugemale saba lõppu. Nad olid ju ammu külmast kanged. Aeg-ajalt sadas midagi, oli see nüüd vihm või lumi. Nende rätikud olid läbimärjad, kuid pidasid seni veel sooja. Ainult jalad olid lõplikult ära külmunud. Päev oli juba teise poolde liikunud ja müüja sulges luugi, kui tüdrukud otse selle juurde jõudsid. Leti kõrval seisev tädiuke kukkas tänitama:

„Miks sa kinni paned, kui alles avasid?”

Kuid müüja käratas ta kuss: „Lõuna!” Ja tegi minekut.

Möödus veel üks tund. Valgus kustus tasapisi. Suurte räitsakatenena hakkas pudenema päris lund. See kattis nii inimeste kühmus

turjad, nii majade turjad kui ka valkjassinise, isegi peale vaadates kõva kapsa hunniku. Lume vaelevus muutis olemise veidike lõbusamaks ja otsekui helgemaks.

Müüja tuli tagasi. Kaalus tüdrukute ees olevale tädikesele kapsa välja, ja Duska tõmbas taskust rullis torukese, keeras selle lahti – kümneka asemel oli jaapanlase pilt. Ta sobras taskus, seal polnud enam midagi. Laps oli hirmust rabatud.

„Tädi! Ma kaotasin raha ära!” hüüdis ta. „Tee peal kaotasin! Ega ma meelega!”

Punase näoga müüja, riides nagu kapsas, palju rõivatükke üksteise otsas, kiikas oma luugist välja, mõõtis ülalt Dusjat pilguga ja ütles:

„Lippa koju. Võta emalt raha, ma kaalun sulle ilma järjekorrata.”
Kuid Dusja ei läinud ära.

„Mul oli auk! Ega ma meelega!” halas ta. Väike Olga, kes mõistis, et mure oli nad kätte saanud, nuttis samuti.

„Mine otsi, äkki leiad tee pealt üles,” andis tõmmu näoga naine järjekorras nõu.

„Leiad üles, või veel,” turtsatas ühe silmaga ätt.

„Ärge koperdage, mis te tühja latrate! Hei, tüdruk, astu kõrvale!” ütles keegi kolmas.

Kaks kühmus tüdrukut, maanaise moodi rätikutesse mässitud, loivasid kodu poole, sonkides jalgadega lume ja hämuga segatud lehehunnikutes, sorides kummargil valgeks muutunud sõrmedega krõbisevas keerises. Vanem itkes kibedalt nagu täiskasvanu:

„Oi appi! Mis nüüd küll saab! Ta viskab meid välja, ja kuhu on meil minna!”

Olga, vedades oma kolmnurkse suu nurgad allapoole, korrutas õe järel: „Kuhu on meil minna ...”

Läks pimedaks. Õlad poekotiga katnud, lonkisid nad aeglaselt kodu poole. Nutikas Dusja aina mõtles, mida öelda Ipatjevale, et

ta neid ei lööks või, taga targemaks, välja ei viskaks ... Et varastati ära? Või võeti ära? Või veel midagi ... Õelda „ära kaotasid” tundus talle ilmvõimatu.

Olga tihkus nutta. Nad jõudsid tänavanurgale, seisatasid, kavatsedes minna üle tee: Dusjas elas veel maalt pärit autohirm. Neile vuhises vastu veoauto, valgustades tuledega enda ees välja libiseva vildaka klompkivisillutise lõigu. Tüdrukud tardusid. Auto pööras järsult, hoogu vähendamata, ja tänavalambi all välgatas selle valkjassiniselt sädelev koorem – üle veoauto kasti serva paiskuvad kapsad. Auto sooritas laste kohal pöörde, sööstis äkki ettepoole ja kihutas mööda, heites nende jalge ette kaks hiigelsuurt kapsapead. Need raksatasid vastu teed pörgates. Üks lõhenes pooleks, teine veeres kergelt hüpeldes otse Olga jalgade ette.

Nad vaatasid teineteisele otsa – kaks helesinist imestunud silma vaatasid teiste, samasuguste sisse. Kergitasid õlgadelt koti, millega ennast katnud olid, toppisid sinna terve kapsapea ja selle, mis katki oli läinud. Dusja ei jaksanud kotti õlule vinnata – see oli liiga raske. Nad võtsid koti nurkadest kinni. Terane Dusja asetas koti alla papi-tüki ja nad asusid seda lohistama ...

Ipatjevati ei olnud kodus. Ta istus oma sõbranna Krotova pool, nuttis, pühkides narmendava sitsiräbalaga pisaraid:

„Mõtles, Šura, ma olen juba kaks korda putka juurde vaatama jooksnud ... Kadunud, kadunud on mu plikakesed ... Mustlased viisid ära või keski muu ...”

„Küll üles leitakse, kellele neid tarvis on? Mõtles ise!” lohutas teda Krotova.

„Millised plikakesed olid! Kullakesed, hellakesed ... Kuidas nad minuga hakkama saavad? Ja kuidas mina ilma nendeta saan?” kurvastas Ipatjeva, mudides läbiligunenud riideräbalat.

Aga tüdrukud olid pimedas kapsad lauale tõstnud, istusid õue-riietega toolil ja ootasid ...